

FİRUZƏ MƏMMƏDLİ - 80

Tanınmış şair, tərcüməçi, alim Firuzə Məmmədli 19 yanvar 1940-cı il tarixdə Xaçmaz rayonunun Canaxır kəndində anadan olub. Orada Hülövlü kənd orta məktəbini gümüş medalla bitirdikdən sonra 1963-cü ildə Quba şəhər tibb məktəbində təhsil alıb. 1964-68-ci illərdə Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun dil və ədəbiyyat fakültəsini fərqləmə diplomu ilə başa vurub.

F.Məmmədli bir neçə il institutun Naxçıvan filialında, eyni zamanda Naxçıvan pedaqoji məktəbində çalışmışdır. 1970-ci ildə API-nin Azərbaycan dilçiliyi kafedrasına dəyişdirilmiş və həmin vaxtdan orada Azərbaycan dilini tədris edir. Firuzə xanım 1990-cı ildə "Yusif Vəzir Cəmənzəminlinin tarixi romanlarının dil və üslub xüsusiyyətləri" mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə etdikdən bəri İnstitutun "Müasir Azərbaycan dili" kafedrasının dosentidir. O, həmçinin 1983-cü ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, 1995-ci ildən Birliyin Həmkarlar Komitəsinin sədridir.

Firuzə Məmmədli 1965-ci ildə tələbə ikən "Vahid Azərbaycan" uğrunda mübarizəyə qoşulduğuna görə 1969-cu ildə repressiya və təqiblərə məruz qalmışdır.

Ədəbi fəaliyyətə 1963-cü ildə Xaçmaz rayonunun "Dostluq" qəzetində çıxan "Ay həkim" adlı şeir ilə başlamışdır. Bundan sonra dövrü mətbuatda öz lirik şeirləri ilə vaxtaşırı çıxış etmişdir. 70-dən artıq elmi, tənqidi və publisist məqalə yazmışdır. "Bədii dilin mənbələri" monoqrafiyasını başa çatdırıb dərs vəsaiti kimi nəşr etdirmişdir. Tərcümə etdiyi özbək uşaq hekayələri "Dost əlini uzatsa" (1990) kitabında çap olunmuşdur. Əsərləri bir neçə xarici ölkə xalqlarının dillərinə tərcümə olunmuşdur. Onun "Oncildlik Seçilmiş əsərləri" və 10-dan çox kitabı nəşr edilmişdir. Firuzə Məmmədli 1992-ci ildə Türkiyənin Bursa şəhərində keçirilən Uluslararası şeir festivalının Əlişir Nəvai mükafatına layiq görülmüşdür. 2000-ci ildə isə Bakı şəhərində keçirilən şeir müsabiqəsində İsa İsmayilzadə mükafatına layiq görülmüşdür.

80 illik yubileyilə bağlı təbrik edir, ona Allahdan can sağlığı və hüzzurlu həyat diləyirik.

Quba-Dərbənd Güllüstani-İrəm məclisi və "Xəzan" jurnalı redaksiya heyəti

İLLƏRİN

Birdən-birə nə düşmüşdü yadına,
Vərəqlədin keçmişini illərin?!
Saydın, seçdin, seçmələdin nə yaxşı,
Əllisini, yetmişini illərin?!

Bu seçdiyin ürəyincə deyilsə,
Ələ gələn görəyincə deyilsə,
Donluq olub, çörəyincə deyilsə,
Nə gəzirsən itmişini illərin?!

Nəyi vardı, xəlbirlədin, ələdin,
Acısını şirininə caladın.
Çağaydımı, - laylaldın, bələdin,
Daha vaxtı ötmüşünü illərin?

Sözgəlişi dedim bunu, incimə,
Hövüllənmə savaşına, dincinə.
At zamanın sənə düşən küncünə
Gəlmişini, getmişini illərin.

Nə qədər ki, yerişinlə dirisən,
Canım-gözüm, beş adamdan birisən.
Çəkmə, çəkmə... Çəkəmməzsən geri sən,
Ömrü talan etmişini illərin.

Eh, il vardı, vaxt əlində saz idin,
Bir sarışın, bir alagöz qız idin.
Gərək onda arayaydın, gəzəydin,
Düzü əyri bitmişini illərin.

Karvan gedib, izi qalıb yollarda,
Zaman adda tozu qalıb yollarda.
Qaytar geri, gözü qalıb yollarda,
Qəfil yada düşmüşünü illərin.

GÖRÜŞ

Rastlaşdıq - diksindik, baxdıq - dolaşdıq,
Hər gözdə yüz ilin savaşı vardı...
Mənim baxışında bir udum acıq,
Sənin baxışının təlaşı vardı.

Duymazsan, soruşma sən əbəs yerə, -
Nədir gözlərimdə bu düşmənçilik.
Məndə - o günlərdən acı xatirə,
Səndəsə - bir dərin peşimançılıq.

Mən - itən ömrümün intiqamında,
Sən - ötən səhvinin yalvarışında.
Mənim məsumluğum - sənin yanında,
Mənim ilk baharım - sənin qışında.

Yox, nə acıqlanar, nə saxlaram kin;
Vermərəm qəlbimdə sənə yer daha.
Sən də yoxluğunu qoru mənimçün,
İnanma - görəsən məni bir daha.

Yoxsan, yoxa çıxdın öz varlığında,
Bir duyum yoxluq var məhəbbətimdə.
Varsan duyğuların bezarlığında,
Varsan buza dönmüş həsrətimdə.

Telefon dilləndi könül simi tək,
Adını demədi telefondaşım.
Həsrətdən yun kimi didildi ürək,
Səsləndim - səsində - gözümlün yaş.

Axı, bilirəm ki, bu sənin səsin,
Axı, bilirəm ki, bu sən özünsən.
Sən necə dözərdin, - kimsə gözləsin?!
Sən necə qaçardın özün-özündən?!

Danış, ay kəsənim, nədir günahım?
Səsin yenə doğma, yenə istidir?
Telefon dəstəyi qəlbə nə yaxın!
Telefon dəstəyi qəlbi isidir.

O gün baxışların sərt idi yaman,
Varlığın hiddətdən tökülmüşdümü?
O gün ürəyimdə dərd idi yaman,
Getdin, əlin əldən üzülmüş kimi.

Daha nə danışım, nə deyim daha?!
Barışan da - özün, kəsən də - özün.
Qəlbimiz bənzəyir körpə budağa,
Yaşadan da - özün, üzən də - özün.

Axı, bilirəm ki, bu - sənin səsin,
Axı, bilirəm ki, bu sən özünsən.
Sən necə dözərdin, - kimsə gözləsin?!
Sən necə qaçardın özün-özündən?!

YOLAYRICI

Yox, bu yolayrıcı bizimlə deyil,
Bu yolqovuşanda ayrılıq biz.
Niyə bu ayrılıq gözümdə deyil?
Niyə qəlbimizdən qarıyırıq biz?

Acı görüşlərin sevinci - saxta,
Şirin ayrılıqlar uludur bəlkə.
Həsrətdən, xiffətdən gətirib baxtım,
Unudum bu baxtı, unudum bəlkə.

Yadımda uyusun bir isti duyğu,
"Onu" uyuğlarda sevib oxşayım.
Gəzim, baxışında bir küslü duyğu,
Soruşsun - necəsən?
Deyim - yaxşıyam.

Küsülü baxışım danlasın məni, -
"Görmürmü necəyəm? Niyə soruşur?"
İsti duyğuların anası - məni
Yandırsın yolüstü soyuq görüşü.

Sıxılsın ovcumda ümitsizliyim,
İstək yarımçıqsa, ümid ovunmur.
Mən bu yolayrıcıda durub gözləyim,
Mən bu yolayrıcıda qurum evimi.

**Hər gün ümidimdən
durnalar köçür**

Sənin dərgahına açılıb əlim,
İlahi, sınağa çəkmə əlimi.
Yazmaqdan savayı günahı yoxdur
Bu çörək əlimin, əkmək əlimin.

Bir kəsin yolunda tələ olmayıb
Rüşvətdən, qurğudan salamat əlim.
Ağa tanımayıb, kölə olmayıb
Pirə, peyğəmbərə salavat əlim.

Tələ yoxuşudu heyimi kəsən,
Elə dırmanırım, vaxt qapısı yox.
Baxıram, hər yerdə qapılar - açıq,
Sənin dərgahının haqq qapısı yox.

Nə qədər dırmanım, dözümlü nə qədər,
Tövşüyür ümidim yol qanadında.
Xeyirxah mələyim çırpına qalıb
Sənin göylərinin qol-qanadında.

Gedir boşluqların səma yarışı,
Mənim o yarışa gümanım yetmir.
Hər gün ümidimdən durnalar köçür,
Hər gün ümidlərim ünvana yetmir.

NƏ VARDI

Bu dünyanın yalanı da düz idi,
Düzüb-qoşan, özümüzdük, biz idik.
Aralıqda hər nə idi, söz idi,
Sözdən-sözə calanmağa nə vardı?!

Bir məhəbbət nəğməsiydi hər bulaq,
Ömür - nağıl, ıgdimiz - Nərbala.
Yolumuzun dərd satanı - dərd alan,
O vaxt dərdə qalanmağa nə vardı?!

Ürək dolu arzulara yar idik,
Abır idik, həya idik, ar idik.
Ağıl-kamal bağçasında bar idik,
Baxışlarda talamağa nə vardı?!

Ümidlərə yol kəsəydi yüz kərə,
Can-ciyərdi əyri gedən, düz gələn.
Qəlbimizdə xəzinəydi söz-kəlam,
Bircə sözlə can almağa nə vardı?!

Sudur, elə şır-şır axır,
Quma, gilə qarışır, axır.
Ömür mənə qarşı axır,
Mən hara axıb gedirəm?

Başında-pirlik havası,
Yox ta "əl-ətək" həvəsi.
Gözümə eynək əvəzi,
Canımı taxıb gedirəm.

Səbrimdən dözümlü sıxıb,
Şeirdən sözümlü sıxıb,
Buluddan gözümlü sıxıb,
Şimşəkdən çaxıb gedirəm.

Gün asılıb yaxasından,
Göylər gündüzə çəkilib.
Batıb gül-çiçək içində -
Dərələr düzə çəkilib.

Gənclik - anın gözəlliyi,
Ömür, hanı gözəlliyin?
Düz dünyanın gözəlliyi
Bircə bu qıza çəkilib.

Sevmə ağlısız sevgini,
Ağla ağrısız sevgini.
Dilsiz-ağızsız sevginin
Ağrısı gözə çəkilir.